

УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ НАДАННЯ ПОСЛУГ НАСЕЛЕННЮ В ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНІЙ СФЕРІ

*Ветрова Аліна Олександрівна,
студентка групи ПУ-21
Сумський державний університет, м. Суми*

Житлово-комунальна сфера є ключовим елементом соціально-економічної інфраструктури держави, що забезпечує базові умови життєдіяльності населення та функціонування населених пунктів. Її ефективність безпосередньо впливає на якість життя громадян, рівень урбаністичного розвитку та результативність системи публічного управління на місцевому рівні (Ткаченко, 2022).

Незважаючи на тривалий процес реформування, система надання житлово-комунальних послуг в Україні залишається недостатньо ефективною. Основними проблемами є високий рівень зношеності інфраструктури, недостатня якість послуг, обмежений рівень конкуренції на ринку, а також непрозорість тарифоутворення (Шевченко, 2023). Додатково спостерігається низький рівень довіри населення до суб'єктів надання послуг та недостатній розвиток механізмів захисту прав споживачів (Коваленко, 2024).

Нормативно-правове регулювання галузі визначається Законом України «Про житлово-комунальні послуги», який формує базові принципи функціонування системи та взаємодії між споживачами і виконавцями послуг (Закон України, 2017). Водночас практика його реалізації свідчить про наявність інституційних проблем, зокрема недостатню ефективність механізмів контролю якості, складність регулювання тарифів та обмеженість конкуренції на локальних ринках (Шевченко, 2023).

Одним із ключових напрямів удосконалення є цифровізація управлінських процесів у сфері житлово-комунального господарства. Впровадження електронних сервісів взаємодії між споживачами та постачальниками послуг, систем автоматизованого обліку ресурсів і цифрових платформ моніторингу інфраструктури сприяє підвищенню прозорості, зниженню адміністративних витрат та підвищенню оперативності реагування на проблеми (Мельник, 2023). Досвід країн Європейського Союзу підтверджує, що цифрова трансформація публічних сервісів дозволяє підвищити ефективність управління та скоротити витрати на адміністрування на 20–35% (European Commission, 2023).

Важливим елементом трансформації є розвиток інституту об'єднань співвласників багатоквартирних будинків (ОСББ). ОСББ виступають інструментом самоорганізації населення, що забезпечує участь мешканців у прийнятті рішень щодо управління спільним майном (Закон України, 2017).

Це сприяє підвищенню відповідальності співвласників, ефективнішому використанню коштів та покращенню якості утримання житлового фонду. Водночас рівень поширення ОСББ в Україні залишається недостатнім, що обмежує їхній вплив на систему ЖКГ (Шевченко, 2023).

Окрему увагу слід приділити фінансово-економічним проблемам галузі. Система фінансування ЖКГ значною мірою залежить від тарифних надходжень, які не завжди забезпечують повне покриття витрат підприємств (Коваленко, 2024). Це призводить до дефіциту інвестиційних ресурсів, накопичення заборгованості та уповільнення модернізації інфраструктури. У цьому контексті актуальним є формування збалансованої тарифної політики, що поєднує економічну обґрунтованість із соціальною доступністю послуг (Міністерство розвитку громад та територій України, 2025).

Перспективним вектором розвитку галузі є публічно-приватне партнерство, яке дозволяє реалізовувати інфраструктурні проекти без надмірного навантаження на бюджет (World Bank, 2022). Проте залучення капіталу стримується регуляторними бар'єрами та високими інвестиційними ризиками (OECD, 2023; World Bank, 2022). Ситуацію ускладнює й обмежена інституційна спроможність органів місцевого самоврядування: в умовах децентралізації громади отримали значні повноваження, але через нерівномірне ресурсне та кадрове забезпечення якість управлінських рішень у регіонах суттєво різниться (Коваленко, 2024).

Таким чином, основними напрямками удосконалення системи надання житлово-комунальних послуг є:

- запровадження єдиної цифрової платформи для взаємодії споживачів із постачальниками комунальних послуг, що забезпечить прозорість нарахувань та оперативне вирішення спорів;
- стимулювання створення та розвитку ОСББ через надання фінансової підтримки і методичного супроводу з боку органів місцевого самоврядування;
- посилення регуляторної функції держави у сфері контролю якості комунальних послуг та захисту прав споживачів;
- залучення приватних інвестицій через механізми публічно-приватного партнерства для модернізації комунальної інфраструктури (Коваленко, 2024).

Загалом, підвищення ефективності житлово-комунальної сфери потребує комплексного підходу, що поєднує інституційні реформи, цифрову трансформацію, розвиток місцевого самоврядування та залучення інвестицій. Реалізація цих заходів сприятиме підвищенню якості та доступності послуг і наближенню системи ЖКГ України до європейських стандартів (European Commission, 2023; OECD, 2023).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України Про житлово-комунальні послуги, № 2189-VIII. (2017).
2. Верховна Рада України. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2189-19>
3. Коваленко, О. В. (2024). Публічно-приватне партнерство як інструмент модернізації комунальної інфраструктури. Економіка та держава, (1), 45–50.
4. Мельник, С. А. (2023). Цифровізація житлово-комунального господарства: виклики та перспективи. Державне управління: удосконалення та розвиток, (4). <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=2310>
5. Міністерство розвитку громад та територій України. (2025). Житлово-комунальна політика: аналітичні матеріали. <https://www.minregion.gov.ua>
6. Ткаченко, В. І. (2022). Розвиток житлово-комунального господарства в умовах реформування економіки України. Економіка України.
7. Шевченко, Л. М. (2023). Інституційні проблеми функціонування житлово-комунального господарства в Україні. Державне управління та місцеве самоврядування.
8. European Commission. (2023). Digital Public Services in the EU: Annual Report 2023. Publications Office of the European Union. <https://ec.europa.eu/digital-building-blocks/sites/display/DIGITAL/Digital+Public+Services>
9. OECD. (2023). Housing and Urban Development Indicators 2023. OECD Publishing.
10. World Bank. (2022). Urban Infrastructure Reform in Transition Economies. World Bank.

*Науковий керівник: кандидат економічних наук,
доцент, Рибальченко Світлана Миколаївна*

Роботу виконано в межах НДР 0122U202043 «Трансформація системи публічного управління в контексті досягнення цілей сталого розвитку»